



Jelenségnaptár

2000. július (JD 2 451 727–757)

A bolygók láthatósága

Merkúr. 6-án még alsó együttállásban van, ám láthatósága gyorsan javul, 27-én legnagyobb nyugati kitérésben, 20°-ra látszik a Naptól. Ekkor másfél órával kel a Nap előtt, így a hajnali, északkeleti égen érdemes próbálkozni megfigyelésével.

Vénusz. A hónap elején fél, a végén háromnegyed órával nyugszik a Nap után, így helyzete megfigyelésre még nem kedvező.

Mars. A bolygó helyzete megfigyelésre nem kedvező, 1-jén együttállásban a Nappal.

Jupiter. Éjfél körül kel, így az éjszaka második felében látható a Bika csillagképben.

Szaturnusz. Éjfél körül kel, és az éjszaka második felében észlelhető a Bikában. A hónap közepén fényessége 0^m,2, látszó átmérője 17"1.

Uránusz, Neptunusz. Az esti órákban kelnek, egész éjszaka láthatók. Az Uránusz 27-én kerül szembenállásba a Nappal. Ekkor fényessége 5^m,7, látszó átmérője 3"7.

Mély-ég ajánlat

A **Dra–Vul–Sge–Del** csillagképek eddig le nem közölt objektumai. Beküldés: június 6-ig.

Az **Aquila** csillagkép eddig le nem közölt objektumai. Beküldés: július 6-ig.

Az észlelések beküldési határideje minden hónap 6-a!

Holdfázisok

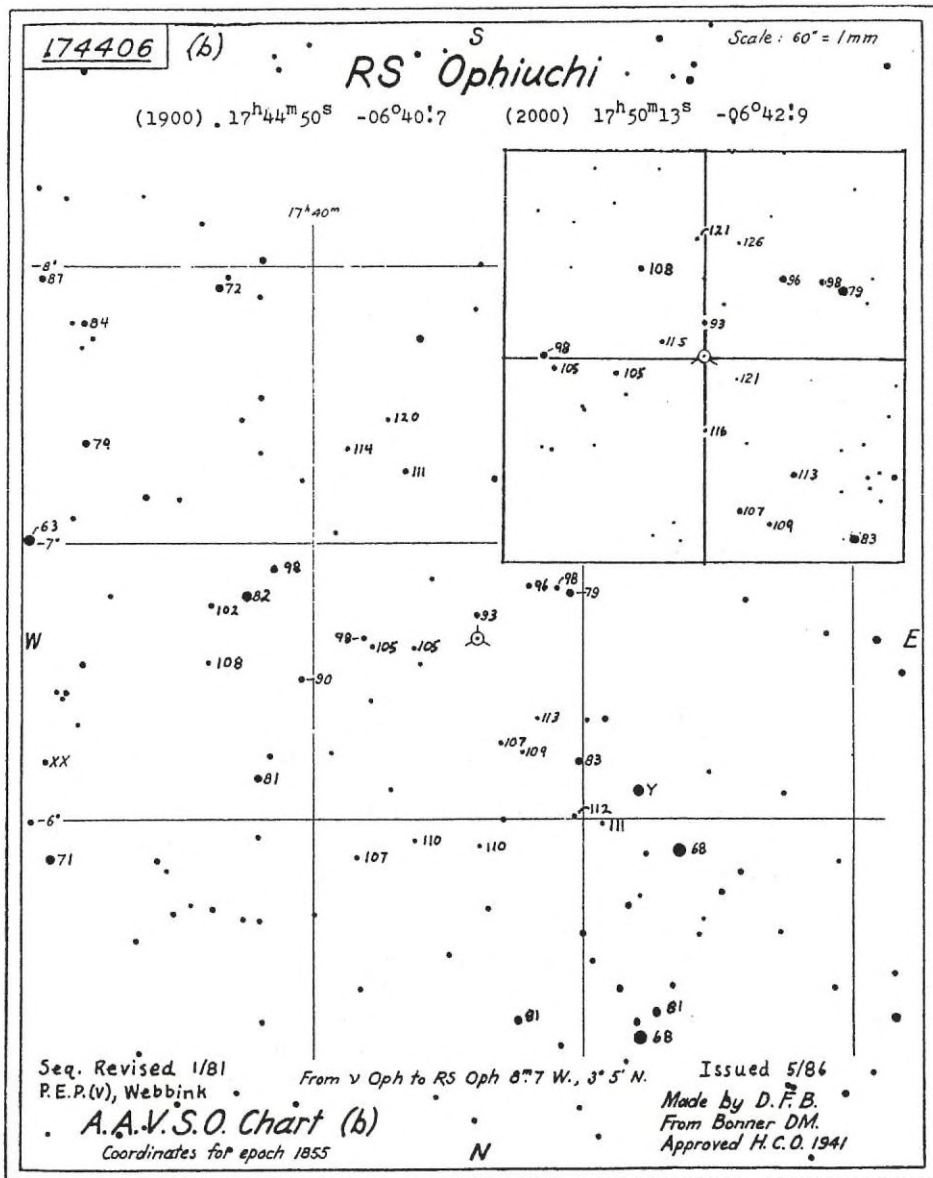
01. 19:20 UT Újhold
08. 12:53 UT Első negyed
16. 13:55 UT Telehold
24. 11:02 UT Utolsó negyed
31. 02:25 UT Újhold

Mira és SRA maximumok

01. R Cet	8,1	VA 3
01. R Her	8,8	VA15
01. SS Oph	8,7	
02. SS Cas	9,8	VA11
02. S Ser	8,7	VA4
04. RV Her	10,1	VA 6
04. WW Aqr	10,5	VA14
05. R Vul	8,1	VA4
07. T Her	8,0	VA6
07. TW Lyr	9,5	
10. CN Cyg	7,3	VA10
12. S Lac	8,2	VA9
13. RS Lib	7,5	
14. S Tri	8,9	VA15
16. X Cet	8,8	VA15
18. RS Lyr	10,2	
19. RX Del	9,7	
20. V667 Cas	8,8	
20. AS Her	9,9	VA15
20. Z Peg	8,4	VA 3
21. V Boo	7,0	VA 9
23. U Per	8,1	VA 2
23. Z Cyg	8,7	VA 3
24. T Oph	9,8	
27. RV And	9,0	VA10
28. W Her	8,3	VA6
29. RS Her	7,9	VA6
30. V Cam	9,9	
31. S Boo	8,4	VA3

A hónap változója: RS Ophiuchi

Kora nyári ajánlatunkban az egyik legismertebb visszatérő nóva, az RS Ophiuchi szerepel. Mindeddig öt kitöréséről tudunk, amelyek 1898-ban, 1933-ban, 1958-ban, 1967-ben és 1985-ben történtek. Ilyenkor a csillag a $11^m,0$ körüli minimumfényességéből igen gyorsan, gyakorlatilag egy-két napon belül felfényesedik az $5^m,0$ -s maximumában, amit egy durván kéthónapos visszahalványodás követ. Mivel 1985-ös kitörése



már 15 éve történt, elvben bármikor bekövetkezhet a következő robbanás. Az RS Oph több szempontból is igen érdekes tagja a nem túl népes visszatérő nóva-családnak (jelenleg 10 tagot ismerünk a CI Aql-vel együtt). A hidegebb másodkomponens egy vörös óriáscsillag, ami félszabályos fényváltozásával teszi érdekessé a csillag minimumbeli észleléseit. Az ismétlődő robbanásokért felelős fehér törpe főkomponens pedig igen nagy tömegű (1,35 naptömeg), és a másodkomponensről kapott anyagmennyiség tömegnövelő hatása folytán nagy valószínűséggel néhány milliő év múlva la típusú szupernóvaként fog fellángolni. Térképünk AAVSO b- és c-térképekből lett összerakva, a kérdéses csillagmező azonosításához használunk valamilyen áttekinthető térképet, pl. a Pleione Csillagatlaszt. (Ksl)

Az C/1999 S4 (LINEAR) üstökös koordinátái

Dátum	RA (2000) D	E	mv
06.10.	02 11,4 +34 22	41	9,6
06.15.	02 15,0 +35 49	45	9,2
06.20.	02 19,5 +37 36	48	8,8
06.25.	02 25,5 +39 52	51	8,3
06.30.	02 34,4 +42 53	53	7,8
07.05.	02 49,7 +47 07	55	7,2
07.10.	03 20,7 +53 17	54	6,6
07.15.	04 41,5 +61 44	50	5,9
07.20.	08 16,1 +63 08	43	5,2
07.25.	11 01,0 +41 05	41	5,2
07.30.	11 56,5 +18 36	47	5,7
08.04.	12 18,8 +05 13	51	6,4
08.09.	12 29,6 -02 31	51	7,0
08.14.	12 35,5 -07 22	50	7,6

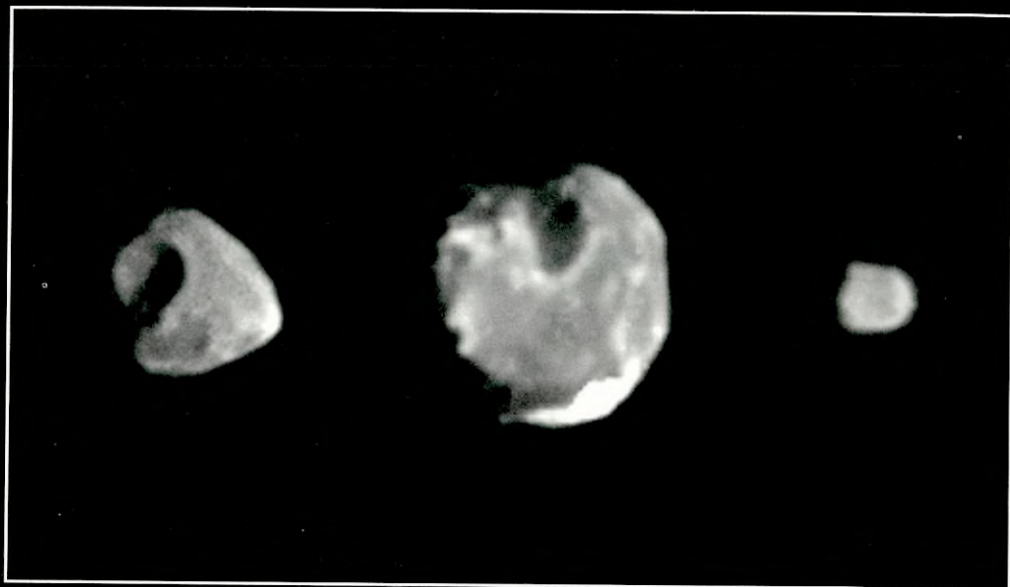
A hónap kettőscsillaga: η Coronae Borealis

Bár nem tagja az Északi Korona jellegzetes koszorújának, könnyen felkereshetjük az ív északi részénél, a β -val és a ϑ -val derékszögű háromszöget alkotva. Tiszta éjszakai-kon szabad szemmel is megpillanthatjuk, mint ötödrendű csillagot. A szoros kettősökre vadászók körében nagy népszerűségnek örvend közel egyenlő fényességű komponensei és gyors pályamozgása miatt.

Az egyik legpontosabban ismert pályájú és periódusú binary, ami érthető, hiszen F.G.W. Struve első 1826-os mérése óta már közel négy teljes keringést tett meg a kísérről. Felfedezése viszont William Herschel érdeme, aki már 1781-ben feljegyezte kettősként. A Danjon és E Silbernegel egyaránt 41,6 évre teszi a periódust, amely meg egyezés viszonylag ritka a különböző pályaszámításoknál. Az 5,61 és 5,88 magnitúdós tagok jelenleg 0,8-re látszanak egymástól, amely az elkövetkezendő néhány évben csökkenni fog. A legszélesebb állapotot a rendszer a kilencvenes évek elején érte el. A BCH megjegyzése szerint mindkét csillag a Nap ikertestvéreinek tekinthető hasonló méretük, tömegük és luminozitásuk miatt. Közeli csillagnak mondhatjuk, ui. számított távolsága kb. 50 fényévre tehető. Kevesen tudják, hogy katalogizáltak egy C és egy D komponent is; 57,7-re, PA= 12° irányban egy 12^m5-s és 215"-re, PA= 47° felé egy 10^m9-s csillagot. A két távolabbi tag csak véletlenül esik egy látóirányba a főpárral, tehát optikai kísérlőről van szó.

A binary rendszerről a legszebb látványt eddig Schné Attila 17,2 cm-es Yolo-távcsövével láttam, amely 350x nagyítással, nyolcas nyugodtságánál, sárgás fényű, szabályosan kerek, intenzíven fénylő Airy-korongokat mutatott egy vékony, sötét réssel elválasztva. A kettősség megfigyelhető ugyanakkor már jó leképzésű 9-10 cm-es műszerrel is. Az emberi léptékű periódus miatt valószínűleg népszerű pár lesz azok körében, akik szeretik nyomon követni az égi mozgásokat. A pozíciószög tíz év alatt több mint 100°-ot növekszik!

LADÁNYI TAMÁS



Fent: apró holdak a Jupiter körül. A programjának meghosszabbítását élő Galileo-szonda a Jupiter kisebb holdjairól is készít megfigyeléseket. A felvételeken balról jobbra a Thebe, az Amalthea és a Metis látható. A Thebe és az Amalthea felszínén látható egy-egy nagyobb kráter kb. 40 km-es. Lent a 216 Kleopatra kisbolygó legújabb radarfelvételek alapján készült modellje. Bővebben l. a Csillagászati hírekben!

